

Biuletyn informacyjny 2019

Szanowni Weterani, Wdowy po Weteranach oraz Przyjaciele naszej fundacji,

Biuletyn informacyjny wysyłamy do weteranów, wdów, bliskich i rodzin weteranów, oraz do wszystkich, którzy przychylnie odnoszą się do naszej fundacji. Jeśli znają Państwo osoby, które chciałyby go otrzymywać, prosimy o przekazanie im naszego adresu mailowego info@driel-polen.nl. Nam wystarczy zgłosić swoje nazwisko, kraj pochodzenia, relację do weteranów (rodzina, przyjaciel, zainteresowany) oraz adres mailowy.

Wspomnienia z przygotowań do obchodów 75 rocznicy operacji Market Garden

Wkrótce po obchodach rocznicowych we wrześniu 2018 roku rozpoczęliśmy przygotowania obchodów rocznicowych oraz innych wydarzeń mających odbyć się w 2019 roku. Dopóki świadkowie wydarzeń z roku 1944, zarówno weterani 1 Samodzielnej Brygady Spadochronowej jak i mieszkańcy Driel, są wśród, nasze najważniejsze zadanie polega na tym, żeby – o ile tak się jeszcze nie stało – utrwalić ich wspomnienia, które, niczym most, łączą przeszłość z teraźniejszością. Historię należy nieustannie przypominać, włączając do tego młode pokolenia.

Ten właśnie cel przyświecał w pierwszym roku współpracy czterech gmin: Arnhem, Ede, Renkum i Overbetuwe (Driel). W prowincji Geldria wydarzenia związane z uroczystościami rocznicowymi organizowane były przez „Gelderland Herdenkt” (Geldria wspomina). Środki finansowe dla organizatorów wydarzeń zapewniły prowincja Geldria oraz fundacja Vfonds, a uzupełniła dodatkowo ze swoich środków gmina Overbetuwe.

Program obchodów rocznicowych w 2019 roku obejmował następujące wydarzenia:

- uroczyste obchody w sobotę 21 września na Polenplein (Placu Polskim) w Driel
- poprzedzone desantem na obszarze na zachód od Driel organizowanym co pięć lat przez 11 Luchtmobiele Brigade (11 Brygady Wojsk Powietrznych) we współpracy z 6 Brygadą Powietrznodesantową z Krakowa;
- w niedzielę 22 września zakończenie nad Renem uroczystości rocznicowych operacji Market Garden obchodzonych wspólnie przez cztery gminy;
- otwarcie specjalnej wystawy prezentującej mundur generała Sosabowskiego w kościele rzymskokatolickim w Driel;
- przygotowanie do umieszczenia ekranów w Centrum Informacyjnym (IC);
- przygotowanie szlaku prowadzącego przez miejscowość Driel i jej okolicę śladami walk we wrześniu 1944 roku. Na ten użytek powstanie specjalna aplikacja;
- przygotowanie prelekcji na temat udziału Polaków w wyzwoleniu Holandii włącznie z wystawą plenerową będącą wprowadzeniem do prelekcji;
- restauracja witraża podarowanego w 1947 roku przez członków 1 Samodzielnej Brygady Spadochronowej z okazji otwarcia nowej szkoły męskiej w Driel;
- początek digitalizacji naszego archiwum.

Wszystkie te wydarzenia mogły się odbyć jedynie dzięki pomocy gminy Overbetuwe, wolontariuszy, 11 Luchtmobiele Brigade (holenderskiej 11 Brygady Wojsk Powietrznych), polskiej 6 Brygady Powietrznodesantowej, sponsorów (wymienionych na końcu listu) oraz miejscowych przedsiębiorców.

Wspomnienia z obchodów 75 rocznicy operacji Market Garden: nasi goście

Między innymi dzięki wspaniałej pogodzie uroczystości cieszyły się niezwykłym powodzeniem. Wszystkie wydarzenia w dniach 19 – 22 września były tłumnie odwiedzane. Jeszcze nigdy na uroczystościach nie była obecna tak liczna publiczność.

W tym roku na obchodach mieliśmy zaszczyt gości trzech weteranów: Henryka Kubińskiego, Konstantego Staszkiwicza oraz Tadeusza Ciska.

Z przykrością zawiadamiamy, że 22 października pan Kubiński niestety niespodziewanie zmarł. Nam i pozostałym weteranom będzie go brakowało. Jesteśmy mu niezwykle wdzięczni za to, że podobnie jak jego koledzy, podzielił się z nami swoją historią. Trudne losy członków 1 Samodzielnej Brygady Spadochronowej od 1939 roku inspirują nas do nieustannego przypominania o ich walce w szeregach alianckich podczas II wojny światowej.

Na początku sierpnia skontaktowała się z nami e-mailowo córka Tadeusza Ciska. Niezmiernie nas to zaskoczyło, bo do tamtej chwili nie mieliśmy pojęcia o jego istnieniu. Odnalazł się zatem „nowy” weteran, który w 1944 roku był jednym z żołnierzy 1 Samodzielnej Brygady Spadochronowej. To wspaniale, że mógł wraz z synem i córką odbyć długą podróż do Driel.

Byliśmy też oczywiście zaszczytzeni obecnością pana Staszkiwicza i Wdów po żołnierzach na tegorocznych obchodach.

Liczba potomków weteranów, którzy biorą udział w obchodach, wciąż rośnie. Wykazują oni coraz większe zainteresowanie historią swoich rodziców i dziadków i chcą się nią dzielić z innymi osobami znajdującymi się w podobnej sytuacji. Jedną z takich osób podsunęła nam pomysł stworzenia „social community”. Propozycję tę oczywiście rozpatrzymy. Na obecną chwilę: niezależnie od miejsca zamieszkania, jeśli chcą Państwo nawiązać kontakt z rodzinami weteranów, prosimy o skontaktowanie się z nami pod adresem info@driel-polen.nl.

Wystawa „Mundur generała Sosabowskiego”

Wystawa ta została otwarta 19 września w budynku kościoła rzymskokatolickiego w Driel. Historycy z Muzeum Wojska Polskiego w Warszawie powzięli w 2018 roku zamiar zaprezentowania munduru generała Sosabowskiego w Driel podczas tygodnia, w którym obchodzone są uroczystości rocznicowe. To był wspaniały pomysł, który w ostatniej chwili udało się zrealizować, za co serdecznie pomysłodawcom dziękujemy.

Wystawę otworzył oficjalnie weteran Henryk Kubiński, po słowach wstępu wygłoszonego przez radnego gminy Overbetuwe, Dimitriego Horsthuisa-Tangeldera,

Już podczas otwarcia wystawy widać było olbrzymie zainteresowanie eksponatami. Oprócz codziennego munduru generała Sosabowskiego można było obejrzeć jego mundur polowy oraz liczne odznaczenia. Rodzina Sosabowskich udostępniła nam na tę okazję zegarek noszony przez generała podczas wojny, kilka książek z jego autografem oraz książkę z osobistą notą generała Urquharta.

W oddzielnej witrynie pokazane zostały odznaczenia oraz beret generała Alana Mackowiaka.

W sumie wystawę odwiedziło ponad 2500 osób. Znajdowała się ona w oddzielnym pomieszczeniu udostępnionym przez Kościół, znajdującym się w bezpośrednim sąsiedztwie Centrum Informacyjnego. Stała wystawa Centrum Informacyjnego również cieszyła się dużym zainteresowaniem odwiedzających. Po zakończonej uroczystości także Jego Wysokość Książę Karol obejrzał wystawę. Podczas tej wizyty generał 6 Brygady Powietrznodesantowej, pan Koziątek, podarował księciu aktualną odznakę brygady.

Ekspozycja plenerowa

W okresie poprzedzającym obchody wokół pomnika na Polenplein (Placu Polskim) stanęła bogata w zdjęcia wystawa opowiadająca o walkach toczonych przez Polaków. W niedzielę można ją było obejrzeć wzdłuż trasy prowadzącej na tereny, na których odbyła się przeprawa przez Ren. Również i tutaj ekspozycja cieszyła się dużym zainteresowaniem.

W ciągu kolejnych miesięcy wystawa ta zostanie rozszerzona tak, by od wiosny 2020 roku ilustrowała odczyt na temat walki Polaków o wyzwolenie Holandii.

Rozpoczęcie uroczystych obchodów w Arnhem – pamiątkowy medal

Przed rozpoczęciem uroczystości rocznicowych w piątek w Arnhem w kościele Eusebiuskerk odbyło się oficjalne spotkanie, w którym uczestniczyli między innymi polscy i brytyjscy weterani. Otrzymali oni od fundacji Stichting Airborne Herdenkingen pamiątkowy medal. Nasz prezes miał zaszczyt przekazać go tego wieczoru trzem polskim weteranom.

Po zakończeniu uroczystości rocznicowych medal przesłano wszystkim żyjącym weteranom operacji Market Garden i bitwy o Arnhem.

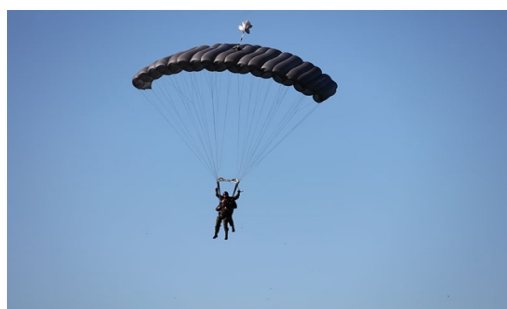
Sobota 21 września – desant

Podobnie jak w poprzednich latach i w tym jubileuszowym roku prowadzone były wraz z 11 Luchtmobiele Brigade (11 Brygady Wojsk Powietrznych) przygotowania do desantu członków 6 Brygady Powietrznodesantowej. Choć silny wiatr prawie uniemożliwił przeprowadzenia skoków, to ostatecznie akcja się odbyła.

Zainteresowanie było olbrzymie, według szacunków skoki oglądało 8000 widzów. Cała droga prowadząca wzdłuż terenów desantowych była zatłoczona. Wiele osób z wału przeciwpowodziowego przyglądało się lądowaniu spadochroniarzy.

Bus wiozący weteranów dotarł alternatywną trasą na miejsce zrzutu na czas, dzięki czemu weterani ze swojego stanowiska mieli piękny widok na spadochroniarzy.

Przy dźwiękach muzyki wykonywanej przez orkiestrę garnizonu krakowskiego oraz miejscowe stowarzyszenie muzyczne Concordia publiczność przeniosła się do centrum miejscowości Driel.

Sobota 21 września – obchody rocznicowe

Ze względu na (w ostatniej chwili) zapowiedzianą wizytę księcia Karola z Wielkiej Brytanii i spodziewaną z tego powodu obecność liczniejszej publiczności zdecydowaliśmy się, tak jak w 2014 roku, na postawienie trybuny. Plac, na którym odbywała się uroczystość, wypełniony był po brzegi. Na placu i w jego okolicach znalazło się według szacunków 3500 osób.

Jego Wysokość Księżę Karol reprezentował po raz pierwszy na obchodach w Driel brytyjską rodzinę królewską. To godna zapamiętania chwila, podkreślona złożeniem wieńca z napisem „In everlasting remembrance” (na wieczną pamięć).

Polskę reprezentowali wiceminister Obrony Narodowej, pan Woźny, oraz ambasador RP w Holandii dr Czepelak, a rząd holenderski – minister Obrony Narodowej, pani Bijleveld. Na uroczystości obecni byli również ambasadorowie i attaché wojskowi Wielkiej Brytanii, Kanady oraz Stanów Zjednoczonych.

W przemówieniach wielokrotnie zwracano się do weteranów, a ich historie z września 1944 roku łączono z przeżyciami mieszkańców Driel i okolicy. Podczas składania wieńca weterani wspierani

przez komendantów batalionów 6 Brygady Powietrznodesantowej zostali obdarzeni gorącymi oklaskami.

Gabriele Kazanek z Łodzi odczytała po polsku napisany przez siebie wiersz pt. 17 września. Katarzyna Serafin z Gdyni podczas uroczystości towarzyszyła prezesowi naszej fundacji wygłaszając teksty po polsku. To piękny i ważny wkład młodzieży biorącej udział w międzynarodowej konferencji zorganizowanej przez fundację Airborne International Youth Conference "YOUCEE" w obchody rocznicowe.

Również i w tym roku swój ważny udział w uroczystości mieli członkowie chóru młodzieżowego, miejscowego klubu piłki nożnej oraz zespołu muzycznego Promyki Krakowa. Hymny państwowe i muzykę podczas składania wieńców zagrały orkiestra Concordia oraz krakowska orkiestra garnizonowa.

Sobota 21 września – msza święta

Wiele osób po zakończeniu uroczystości uczestniczyło we mszy świętej w miejscowym kościele katolickim. W tym roku po raz pierwszy był na niej obecny kapelan 6 Brygady Powietrznodesantowej, który odprawiał liturgię wraz z księdzem Bulthuisem. Chór Cantorije zaimponował wykonaniem utworów po polsku, a pieśń o Czarnej Madonnie wszyscy obecni zaśpiewali razem gromkim głosem.

Na zakończenie przy pomniku zapalono świecę ku pamięci wszystkich poległych, odmówiono modlitwy i zaśpiewano jedną zwrotkę „Czarnej Madonny”.

Niedziela 22 września – przeprawa przez Ren

Raz na pięć lat na jedną z gmin mających historyczne więzi z operacją Market Garden przypada obowiązek zorganizowania wydarzenia zamykającego obchody. Gminę Overbetuwe i naszą fundację poprzedziły w tym Arnhem, Ede i Oosterbeek. Kilka lat temu zarząd naszej fundacji zwrócił się do ówczesnego komendanta 6 Brygady Powietrznodesantowej o pomoc w zorganizowaniu eventu nad Renem. Jesteśmy wdzięczni brygadzie za sposób, w jaki spełniła naszą prośbę. Nasze podziękowania kierujemy do wszystkich żołnierzy, w tym członków wojskowego zespołu estradowego Czasza oraz orkiestry krakowskiego garnizonu.

- **Spadochroniarze-rekonstruktorzy**

Około 13.00 na obszar położony na południe od wału przeciwpowodziowego, obok pomnika brytyjskich i kanadyjskich oddziałów inżynieryjnych, zrzucona została grupa pięćdziesięciu spadochroniarzy. Składała się ona przede wszystkim z Polaków oddających w ten sposób cześć swoim rodakom, którzy we wrześniu 1944 roku wylądowali w Driel.

Tak jak dzień wcześniej zainteresowanie publiczności skokami było olbrzymie. I podobnie jak w sobotę, również w niedzielę pogoda dopisała. Po desancie widzowie przenieśli się na teren położony nad Renem naprzeciwko miejsca zrzutu, gdzie o 15.00 godz. zaplanowana była przeprawa przez rzekę.

Publiczność miała okazję obejrzenia wyposażenia zaprezentowanego przez członków 11 Luchtmobile Brigade (11 Brygady Wojsk Powietrznych), 6 Brygady Powietrznodesantowej oraz spadochroniarzy-rekonstruktorów, którzy chętnie udzielali informacji zainteresowanym osobom. Można było porównać wyposażenie żołnierzy w 1944 roku i obecnie.

Czas umilała wszystkim muzyka wykonywana przez wojskowy zespół estradowy Czasza, nieco później tego dnia przez stowarzyszenie muzyczne Concordia, które w tym roku skończyło 100 lat, polską orkiestrę wojskową oraz Promyki Krakowa. W przekąski i napoje można było się zaopatrzyć w roztawionych na terenie foodtruckach.

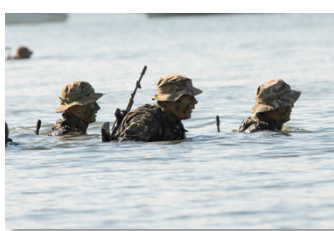
- **Przeprawa przez Ren**

O 14.30 godz. burmistrz gminy Overbetuwe, pani Hoytink-Roubos, powitała weteranów i wszystkich obecnych.

Przeprawa przez rzekę rozpoczęła się o 15.00 godz. od przepłynięcia wpraw Renu. 21 września 1944 roku oficer łącznikowy Ludwik Zwolański przepłynął rzekę z Oosterbeek do Driel, żeby przekazać generałowi Sosabowskiemu, który tego popołudnia wylądował na spadochronie, wiadomość od generała Urquharta. Akcję tą przeprowadzili członkowie 16 kompanii noszącej imię majora Ludwika Zwolańskiego.

Następnie do akcji włączyło się 150 członków 6 Brygady Powietrznodesantowej. Część z nich odgrywała rolę żołnierzy próbujących przekroczyć rzekę w 1944 roku, a inni – rolę wroga, który prowadził ostrzał z północnego brzegu Renu.

Całe wydarzenie wyglądało spektakularnie, a śledziło je łącznie, zarówno z południowego jak i z północnego brzegu Renu, ponad 12.500 widzów.

- **Przekazanie broni**

Po akcji przekroczenia rzeki rodzina Jacobsów przekazała muzeum w Krakowie broń, którą dziadek, Herman Jacobs, znalazł na terenie desantu polskich spadochroniarzy. Ze względu na niepewne czasy Herman Jacobs postanowił ukryć ją na strychu swojego domu, na którym przechowywano siano. Po wielu latach podczas robienia porządków natrafił na nią wraz ze swoim synem Leendertem, którego poprosił o zachowanie tajemnicy.

Na krótko przed swoją śmiercią Leendert zdradził tajemnicę pielęgnującej go żonie, a syn Mark znalazł broń, szukając jej według wskazówek ojca.

Rodzina postanowiła ofiarować ją muzeum 6 Brygady Powietrznodesantowej w Krakowie. Nasza fundacja nawiązała kontakt z brygadą i spotkała się z entuzjastycznym przyjęciem. Dzięki generałowi Smitowi z 11 Luchtmobiele Brigade (11 Brygady Wojsk Powietrznych) oraz

Ministerstwu Obrony Narodowej w Hadze broń została zdemontowana, przekazana generałowi Koziatkowi i znalazła swoje miejsce w muzeum 6 Brygady Powietrznodesantowej w Krakowie.

Osoby chcące odwiedzić Muzeum 6 Brygady Powietrznodesantowej powinny nawiązać kontakt z Szefem Sekcji Współpracy Cywilno-Wojskowej – mjr Ewą Szalańską - Antkowiak (e-mail: 6bpd.s5@ron.mil.pl). Muzeum znajduje się na terenie wojskowym i wejście tam wymaga

uprzednich uzgodnień.

Jeśli rodziny chciałyby oddać umundurowanie, odznaczenia wojskowe, uzbrojenie albo inne pamiątki po weteranach 1 Samodzielnej Brygady Spadochronowej, warto zastanowić się nad przekazaniem ich do wyżej wymienionego muzeum. Również w tej sprawie należy skontaktować się z mjr Szalańską - Antkowiak.

Aktualne projekty

Nasza fundacja prowadzi wiele projektów, których realizacja zakończy się najpóźniej w maju 2020 roku. Należą do nich:

- zamontowanie ekranów w Centrum Informacyjnym. Zwiedzający będą mogli wkrótce obejrzeć i posłuchać w dowolnie przez siebie wybranym momencie historii świadków historycznych wydarzeń;
- restauracja witraża ofiarowanego w 1947 roku przez 1 Samodzielną Brygadę Spadochronową nowopowstałej szkole męskiej w Driel;
- przygotowanie odczytu wraz z obszerną wystawą w plenerze (patrz poniżej);
- stworzenie aplikacji dla osób poruszających się pieszo, rowerem i samochodem. Ustaliliśmy już trasę, która łączy 15 miejsc w Driel i okolicach przypominających o walkach we wrześniu 1944 roku. Teksty i zdjęcia są już gotowe, czekamy na decyzję co do technicznej strony projektu, w który zaangażowane są też inne gminy powiązane ze sobą historią operacji Market Garden.
- Ponadto rozpoczęliśmy z wolontariuszami pracę nad ewidencją naszego archiwum. Niedawno pojawiła się możliwość uzyskania funduszy na ten cel, które – miejmy nadzieję – pomogą nam w zrealizowaniu projektu w niezbyt odległym terminie.

Odczyt/wystawa plenerowa opisująca wkład Polaków w wyzwolenie Holandii

W lipcu 2019 roku rozpoczęliśmy pracę nad odczytem o roli Polaków w wyzwoleniu Holandii. Jego tematem będzie nie tylko historia 1 Samodzielnej Brygady Spadochronowej, ale także losy 1 Dywizji Pancерnej generała Maczka. Włączymy do niego również historie załóg samolotów odbywających loty z Wielkiej Brytanii w celu bombardowania Niemiec. Wiele z nich spadło do lub rozbiło się w okolicach IJsselmeer.

Z odczytem będziemy mogli jeździć po całym kraju, łącząc go z ekspozycją w plenerze. Za jego pomocą chcemy popularyzować wiedzę o zasługach Polaków w wyzwoleniu Holandii.

Zapowiedzi wydarzeń w 2020 roku

Oprócz zakończenia bieżących projektów oraz rozpoczęcia nowych, w planach mamy kilka szczególnych wydarzeń:

Mecz piłki nożnej w niedzielę 20 września 2020 roku

19 października 1945 roku w Driel utworzono klub piłki nożnej RKSVD Driel. Od samego początku klub zdecydował się na stroje w barwach polskiej flagi: białą koszulkę i czerwone spodenki. W hołdzie dla polskich spadochroniarzy na koszulce umieszczono emblemat spadochroniarza.

Na zaproszenie zarządu RKSVD w niedzielę 20 września o godzinie 15.00 rozegrany zostanie mecz pierwszej drużyny klubu RKSVD z drużyną 6 Brygady Powietrznodesantowej.

Odsłonięcie popiersia generała Sosabowskiego podczas tygodnia uroczystości rocznicowych we wrześniu 2020 roku

Z inicjatywy rady gminy Overbetuwe na Sosabowskiplein (placu im. Sosabowskiego) w Driel zostanie umieszczone popiersie generała. To kopia popiersia odsłoniętego w 2017 roku w Warszawie na terenie planowanego wejścia do nowego budynku Muzeum Wojska Polskiego. Data odsłonięcia nie jest jeszcze znana.

Musical 'Bring my love to Poland' we wrześniu 2020 roku

W ramach 75 rocznicy wyzwolenia Holandii w 2020 roku Stichting Music Herveld przygotowuje musical zatytułowany „Bring my love to Poland”. Dokładna data jego wykonania nie jest jeszcze znana.

Obchody rocznicowe w Driel, Polenplein (Plac Polski), 19 września 2020 roku

Kolejne obchody rocznicowe w Driel zaplanowano na sobotę 19 września o godzinie 15.00.

Na zakończenie

Żywimy gorącą nadzieję, że stan zdrowia Weteranów 1 Samodzielnej Brygady Spadochronowej oraz Wdów po polskich Spadochroniarzach umożliwi im uczestnictwo w przyszłorocznych obchodach.

Życzymy Państwu Wesołych Świąt Bożego Narodzenia oraz szczęścia i zdrowia w 2020 roku.

Grudzień 2019

Fundacja Driel-Polen

<https://www.polen.travel/nl/beleven/historia>

mateco
YOUR BETTER WAY UP

**GERRITSEN
HETEREN**

POL
Alles voor verkeer en veiligheid

Kuijpers
STIJLVOL BOUWKUNDIG

van Droffelaar
Techniek

**GELDERLAND
REMEMBERS**
75 YEARS FREEDOM

ERVO
GROUP